

Розгляд окремих категорій справ у цивільному судочинстві

Підручник призначений для підготовки фахівців за спеціальністю «правознавство», розроблений на підставі положень Цивільного кодексу України, Сімейного кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та інших нормативно-правових актів, матеріалів судової практики, найсучасніших досягнень цивільного процесуального права, а також цивільного, трудового, сімейного права тощо. Автори підручника мають на меті зорієнтувати студентів у досить великому обсязі інформації, підкреслити найважливіші проблеми розгляду судами окремих категорій справ у цивільному судочинстві, акцентувати увагу на найбільш цікавих і складних питаннях, що входять до курсу.

Книга розрахована на викладачів, студентів, аспірантів, суддів, працівників правоохоронних органів, адвокатів, юрисконсультів, нотаріусів, а також усіх, хто цікавиться питаннями цивільного судочинства України.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

РОЗГЛЯД ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ СПРАВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Підручник

*За редакцією доктора юридичних наук,
професора Неллі Голубєвої*

Одеса
Фенікс
2024

УДК 347.9(477)
Р 64

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № ____ від 05.07.2024 р.)*

Колектив авторів:

Голубєва Неллі Юріївна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «ОЮА», заслужений юрист України, адвокат – Глави 6, 7;

Андронов Ігор Володимирович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «ОЮА» – Глави 1, 8, Додатки;

Волкова Наталія Василівна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «ОЮА» – Глави 2, 3, 4;

Чванкін Сергій Анатолійович – доктор юридичних наук, доцент, голова Київського районного суду м. Одеси, голова Асоціації слідчих суддів України – Глава 5;

Бут Ілля Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «ОЮА», експерт Громадського центру правосуддя, адвокат – Глава 10;

Іліопол Інна Михайлівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «ОЮА» – Глава 9.

Рецензенти:

Харитонов Є. О. – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, зав. кафедри цивільного права НУ «ОЮА»;

Калаур І. Р. – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, народний депутат України.

Р 64 **Розгляд окремих категорій справ у цивільному судочинстві :**
підруч. / Н. Ю. Голубєва, І. В. Андронов, Н. В. Волкова [та ін.] ; за ред.
Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2024. – 592 с.
ISBN 978-617-8430-13-9

Підручник призначений для підготовки фахівців за спеціальністю «правознавство», розроблений на підставі положень Цивільного кодексу України, Сімейного кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та інших нормативно-правових актів, матеріалів судової практики, найсучасніших досягнень цивільного процесуального права, а також цивільного, трудового, сімейного права тощо. Автори підручника мають на меті зорієнтувати студентів у досить великому обсязі інформації, підкреслити найважливіші проблеми розгляду судами окремих категорій справ у цивільному судочинстві, акцентувати увагу на найбільш цікавих і складних питаннях, що входять до курсу.

Книга розрахована на викладачів, студентів, аспірантів, суддів, працівників правоохоронних органів, адвокатів, юрисконсультів, нотаріусів, а також усіх, хто цікавиться питаннями цивільного судочинства України.

УДК 347.9(477)

ISBN 978-617-8430-13-9

© Н. Ю. Голубєва, І. В. Андронов, Н. В. Волкова,
С. А. Чванкін, І. О. Бут, І. М. Іліопол, 2024

Зміст

Перелік скорочень	6
ПЕРЕДМОВА.....	7

Розділ 1.

РОЗГЛЯД СУДОМ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРАВА НА ШЛЮБ (Андронов І. В.)

§ 1. Загальна характеристика цивільних справ, що виникають з сімейних правовідносин	8
§ 2. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі права на шлюб	11
§ 3. Розгляд судом справ про визнання шлюбу недійсним	20
§ 4. Процесуальні особливості розгляду судом справ про розірвання шлюбу.....	29

Розділ 2.

РОЗГЛЯД СУДОМ СПОРІВ ЩОДО МАЙНОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ (Волкова Н. В.)

§ 1. Процесуальні особливості розгляду судом справ про поділ спільного майна подружжя	38
§ 2. Судовий захист прав подружжя, що впливають з шлюбного договору	50
§ 3. Процесуальні особливості розгляду судом справ про стягнення аліментів на утримання одного з подружжя.....	59

Розділ 3.

СУДОВИЙ ЗАХИСТ МАЙНОВИХ ПРАВ ТА ОBOB'ЯЗКІВ БАТЬКІВ, ДІТЕЙ ТА ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї (Волкова Н. В.)

§ 1. Процесуальні особливості розгляду судом справ про стягнення аліментів на утримання дитини (дітей)	70
§ 2. Процесуальні особливості розгляду судом справ про зміну розмірів аліментів на утримання (дитини) дітей або звільнення від обов'язку їх сплати	93
§ 3. Процесуальні особливості розгляду судом справ про стягнення аліментів на утримання батьків	96
§ 4. Процесуальні особливості розгляду судом справ про стягнення аліментів на утримання інших членів сім'ї та родичів.....	100

Розділ 4.

РОЗГЛЯД СУДОМ СПРАВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ БАТЬКІВСТВА (Волкова Н. В.)

§ 1. Процесуальні особливості розгляду судом справ про визнання батьківства (материнства) та встановлення факту батьківства (материнства)	107
§ 2. Процесуальні особливості розгляду спорів між батьками щодо визначення місця проживання малолітньої дитини.....	120

§ 3. Процесуальні особливості розгляду судом справ про оспорування батьківства (материнства)	126
§ 4. Процесуальні особливості розгляду судом справ про позбавлення батьківських прав та про поновлення батьківських прав	133

Розділ 5.

РОЗГЛЯД СУДОМ СПРАВ ПРО УСИНОВЛЕННЯ (Чванкін С. А.)

§ 1. Процесуальні особливості розгляду судом справ про усиновлення громадянами України.	147
§ 2. Процесуальні особливості розгляду судом справ про усиновлення дітей громадянами України, які проживають за її межами та іноземцями	161
§ 3. Процесуальний порядок розгляду справ про недійсність усиновлення та скасування усиновлення	167

Розділ 6.

РОЗГЛЯД СУДОМ СПРАВ ПРО ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

(Голубєва Н. Ю.)

§ 1. Розгляд судом справ про захист права власності за речовими позовами	174
§ 2. Захист прав співвласників на об'єкти права спільної власності в судовому порядку	242
§ 3. Розгляд судом справ, пов'язаних з об'єктами самочинного та незавершеного будівництва	265
§ 5. Визнання права власності в порядку набувальної давності в судовому порядку	301

Розділ 7.

РОЗГЛЯД СУДОМ СПРАВ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ

(Голубєва Н. Ю.)

§ 1. Процесуальні особливості розгляду судом справ про відшкодування майнової шкоди	312
§ 2. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди	342
§ 3. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою	356
§ 4. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки	360
§ 5. Процесуальні особливості розгляду судом справ про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду	374

Розділ 8.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СУДОМ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ТРУДОВИХ СПОРІВ (Андронов І. В.)

§ 1. Розгляд судом справ про стягнення заборгованості по заробітній платі	396
§ 2. Процесуальні особливості розгляду судом справ про поновлення на роботі та стягнення компенсації за вимушений прогул	408
§ 3. Процесуальні особливості розгляду судом справ про відшкодування шкоди у трудових правовідносинах	414

Розділ 9.
ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СУДОМ ДЕЯКИХ
КАТЕГОРІЙ СПРАВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ СПАДКОВИХ
ПРАВОВІДНОСИН (*Іліопол І. М.*)

§ 1. Процесуальний порядок розгляду та вирішення справ про визнання заповіту недійсним.	421
§ 2. Особливості розгляду справ про усунення від права на спадкування.	448
§ 3. Процесуальні особливості розгляду судами справ про право на спадкове майно та поділ його в натурі.	459

Розділ 10.
ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СУДОМ ДЕЯКИХ
КАТЕГОРІЙ СПРАВ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ (*Бум І. О.*)

§ 1. Процесуальні особливості розгляду судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.	485
§ 2. Процесуальні особливості розгляду судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.	504
§ 3. Процесуальні особливості розгляду судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою.	508
§ 4. Процесуальні особливості розгляду судом справ про встановлення факту народження або смерті особи на території, на якій введено військовий чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України.	514
§ 5. Процесуальні особливості розгляду судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення.	522
§ 6. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису.	533
ДОДАТКИ (<i>І. В. Андронов</i>)	550

Перелік скорочень

ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ВРУ	– Верховна Рада України
ВС	– Верховний Суд
ВСУ	– Верховний Суд України
ГК	– Господарський кодекс України
ГПК	– Господарський процесуальний кодекс України
ДРАЦС	– Державна реєстрація актів цивільного стану
ДТП	– Дорожньо-транспортна пригода
ЄДРСР	– Єдиний державний реєстр судових рішень
ЄСПЛ	– Європейський суд з прав людини
КАС	– Касаційний адміністративний суд
КАСУ	– Кодекс адміністративного судочинства України
КГС	– Касаційний господарський суд
КЗпП	– Кодекс законів про працю України
КК	– Кримінальний кодекс України
ККС	– Касаційний кримінальний суд
КМУ	– Кабінет Міністрів України
Конвенція	– Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
КПК	– Кримінальний процесуальний кодекс України
КУпАП	– Кодекс України про адміністративні правопорушення
КЦС	– Касаційний цивільний суд
ОП	– об'єднана палата
ППВСУ	– Постанова Пленуму Верховного Суду України
ППВССУ	– Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ
СК	– Сімейний кодекс України
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю
ЦК	– Цивільний кодекс України
ЦПК	– Цивільний процесуальний кодекс України
ФОП	– Фізична особа-підприємець
Стаття	– ст., Пункт – п., Абзац – Абз.

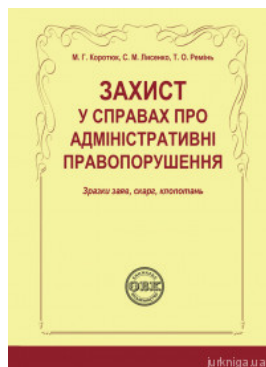
ПЕРЕДМОВА

Нормальне функціонування цивільного обороту передбачає не тільки користування суб'єктами правових відносин певними цивільними правами, а й забезпечення з боку держави функціонування ефективного механізму захисту цих прав. Сучасні правові тенденції вимагають наявності широкого вибору регламентованих законодавством засобів, способів і форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів. Основною формою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави в Україні визнається судовий захист. При цьому більшість судових справ розглядається саме в порядку цивільного судочинства. Саме тому підручник з дисципліни «Розгляд окремих категорій справ у цивільному судочинстві» становить не тільки теоретичний інтерес, а й має практичне значення, є дуже важливим для ґрунтовної підготовки спеціалістів у сфері права. Така дисципліна знаходиться на перехресті матеріального та процесуального права й тісно пов'язана із цивільним, сімейним, трудовим правом, цивільним процесом та іншими юридичними дисциплінами. Цей підручник спрямований на систематизацію знань, вироблення комплексного підходу до вирішення тієї чи іншої юридичної проблеми. У підручнику висвітлюються особливості деяких категорій цивільних справ, що стосуються як матеріально-правового, так і процесуального аспектів. Висвітлюється специфіка суб'єктного складу, процесу доказування, процедури підготовки та розгляду справи тощо. Авторський колектив не мав на меті розкрити особливості розгляду всіх без винятку категорій справ, що розглядаються у цивільному судочинстві, оскільки таких справ безліч, навіть поверхово розглянути їх усі не видається можливим. Читачам пропонуються лише деякі найцікавіші, на думку авторів, або такі, що найбільш часто зустрічаються в судовій практиці, категорії цивільних справ.

Книги, які можуть вас зацікавити

Моральна шкода:
критерії і розміри
відшкодування

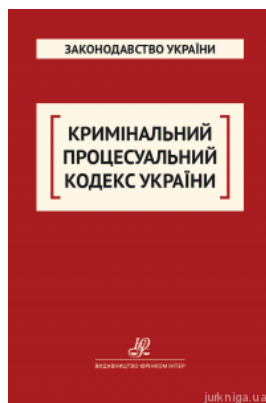
Захист у справах про
адміністративні
правопорушення:
зразки заяв, скарг,
клопотань

Правові позиції
Касаційного
кримінального суду,
об'єднаної палати
Касаційного
кримінального суду
Верховного Суду та
Великої Палати
Верховного Суду...

Цивільне судочинство
крізь призму судової
практики

Кримінальний
процесуальний кодекс
України. Юрінком Інтер

Тактика захисту в
кримінальному процесі
та важливі аспекти
адвокатської діяльності

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес

Перейти на сайт →